

folyamán, arénákban üldözték, hangzatos szólammal túlkiabálták, elméletekkel kártyavárba, templomba akarták bezárni, kicsúfolni, kijátszották, megtagadták. Ne gondoldj erre, hanem arra, hogy nincsen másnak mondanivalója számodra, amikor lelked nagy szélesedje jön, nincs mécsesedben más olaj, ami világítson, mint Jézus, életed hídjának rajta kívül nincsen más biztos pillére. „Értelmednek rajta kívül nincsen más érzése és érzelmednek más gondolata“, mint tanítása és példája. Vele és általa lesz emberivé életed, nyugodttá sorsod és biztonságossá tudatod.

Keresd hát őt! Nem csak húsvétkor, hanem a májves napokban is. Keresd, de ne a temetőben, a holtak közt, Ő sohasem lehet ott. Benne van az életben, a te életedben kell meglátszódnia. Ott éljen cselekedetekben, legyen világnézeted tartóoszlopa, lelked öröme és jövőnk biztonsága. Tudd meg, hogy mindnyájunkban láthatóvá lehet, akik ez ünnepen Őt keressük. Láss meg minket, s velünk ha többnek, jobbnak, igazabbnak érzed ünnepszentelésed, a mélybeásó keresésed boldog találás lesz, Jézusra lelsz, Jézusra lelés, boldog ünnepe. Így adjon az Isten boldog húsvétot, a Jézust kereső világnak élő hitet. Ámen.

IMHOL AZ EMBER

Jn 19,5; Lk 23,47

Az elfogultság emberi gyengeség. Magunkat tartjuk annak a hitelesített mértéknek, amivel életet, sorsot, egyszóval mindent mérünk. Természetes következménye ennek az, hogy véleményünk-ítéletünk a legtöbbször nem valóságos, de az emberek rólunk alkotott véleménye sem helytálló. Jézus életét és magatartását, ha megérteni akarjuk, nem csak a tanítványoknak, mint a legbizalmasabb barátainak a véleményére kell figyelniük; nem csak az írástudók-farizeusok-főpapok Jézusról való felfogását kell nézzük, mert természetes dolog az, hogy a barát-tanítványok és az ellenség-írástudók véleménye kevésbé egyezhetik meg.

A nagypénteki pergő események közt két közömbös ember véleménye, ítélete Jézusról eligazító fontosságúak. Ők csak egy alkalommal találkoztak Jézussal és mégis mindketten hasonló véleményt, tehát elfogulatlanabbat alkothattak róla. Az alkalom sem volt közönséges, mert akkor volt Jézus legnehezebb és életének utolsó napja. Nagypéntek volt.

Az egyik véleményt, Jézus jellemzést Pilátus mondotta. A római császárnak helytartója, az írások szerint barátja volt. A római birodalom adminisztrációjában több helyen meg kellett fordulnia, míg helytartó lett Jeruzsálemben, az állandó lázadó ország központjában. Tudta, mert a saját

bőrén tapasztalhatta, hogy a romlott erkölcsű birodalomban csak egy számít értéknek: az, hogy a szó igazi értelmében ember legyen az ember. Az igazi emberséget a romok alól is meg kell menteni. Ezt látta meg Jézusban, ott az ítélő udvarán. Jól látta meg Munkácsi Mihály festőnk a jelenet lényegét: a fellázított, nyugtalan tömegben, a tanítványok önmagukat megtagadó válság órájában, a rendre vigyázó római katonák és tisztviselők közt egyetlen ember volt nyugodt: az, aki a saját sorsában vállalt halálával nézett szembe: Jézus. Ítéletében az igazságot kereső Pilátus, meglátva Jézust, aki amit vallott, azt vállalta halála árán is, felkiáltott: **Ímhol, íme az ember!**

A másik véleményt a százados mondotta. A nevét nem tudjuk, de biztos, hogy harcokban edzett, több halált látott, világot bejárt katona volt. Életében a kemény harcok alatt tanulta meg, hogy nem a rang, pénz, befolyás számít, hanem az, hogy ember legyen az ember. Ez a legnehezebb, mert aki emberséget veszít el, az embertelen marad. Ezt az emberséget látta meg ő is Jézusban a nagypénteki szenvedésmenet alatt, a keresztfán, s ezt értékelte az evangélistánál fennmaradt szomorú felsóhajtásában: „Bizony ez ember igaz volt“. Pilátus is igaznak mondotta Jézust Máté evangélista szerint, így szólván: „Ártatlan vagyok ez igaz ember véréből“.

Ha nem is ellenséges, de két értelmesen érdemes szemlélőszereplő, elfogultsággal sem jobbra, sem balra nem vádolható ember véleményét, ítéletét így összegezhethetjük: **Íme az ember, aki igaz volt.**

E két ember nagypénteki megállapításából nő ki a mi unitárius hitünk húsvéti örömgazsága. Sem ők, sem Jézus ellenségei, de Mária, az anyja vagy a tanítványok sem tudnak semmit arról, hogy Jézus Isten lett volna. Embernek látja őt úgy ellensége, tanítványa, mint a közömbösen szemlélődők. Emberként tudott hinni „ügyének igazságában“, tanításában, emberként vállalta a szenvedést és a biztos halált és így érdemelte ki a legnagyobb elismerést: igaz ember volt. A történelem folyamán nem az egyetlen ember volt Jézus, aki halálában is vállalta életét: felemelt fővel, az ártatlansága tudatában azzal a boldog meggyőződéssel várta a halált, mint a búzaszem, melynek el kell hálnia ahhoz, hogy élet fakadjon belőle s tápláló kenyér lehessen. A búzaszem törvényét ismerte és mondotta Jézus, a búzaszem sorsát vállalta is. Ez a mi húsvéti hitünk egyik nagy igazsága.

Jézus embersége ösztönző erő a mi életünkben, hogy ha ő meg tudta élni, valósítani az életben megmutatni azt, hogy az emberszabású lény jellemében, gondolkodásában és cselekedetében ember tudott lenni, a szó legnemesebb értelmében, akkor a példáját követni akarónak is sikerülhet. Nekünk eszményünk és nem Istenünk Jézus. Mi követni akarjuk és nem imádni. Húsvétkor az eszményében élő embert keressük. Nem a sírnál, az életben. Szükségünk van rá. Kevés az emberség az emberek-

ben, kiszélesítve az emberiségben. Néha emberek vagyunk, csak éppen nem emberek. Ezt a földet Isten az embernek adta örökségül és csak addig maradhat meg, míg ember tud maradni. Nemhiába féltjük az életet a földön, mert ha sikerülni is fog, hogy létét szakítsuk annak, többet aztán folytatása nem lesz semminek sem. Nem lehet feltámasztani azt, ami a halálé, a megsemmisülése lett.

Jézust testében nem lehet feltámasztani, ez az Isten és nem a hit tanítása, végzése és törvénye. Mi nem is akarjuk.

Mást akarunk. Azt, hogy példájával ember legyen az ember. Hogy milyen az ember, kérdezném tőled, bizonyára azt felelnéd: „Olyan, mint én“. Formára olyan, igazad van, de a belső tartalomról már nem vállalnám a felelősséget. Az emberség ettől a belső tartalomtól függ. E nélkül nincs emberség, nem tud ember lenni az ember. Jézusnak testi alakjáról nincsenek biztos ismereteink, de ez nem is bánt minket. Az sem zavar, hogy édesanyánk vagy édesapánk magas vagy alacsony, mert a mi szülők. Lelkét nekünk adta. Jézusnál is életét, tanítását és felénk sugárzó szellemét nézzük. Szerintünk az az igaz emberség, mint ahogy a nagypénteki két közömbös szemlélő, Pilátus és a római százados is megfogalmazták. Ennek igazsága a búzaszem igazsága: állandóan vetni kell, mert kikel. Mivel nekünk mindig új vetés kell, el kell halnia ahhoz, hogy életre kelhessen s újabb napokhoz újabb, friss kenyeret adhasson, újabb vetéshez újabb vetőmagot.

Jézus szellemében és tanításával kell nekünk is élnünk minden nap. Egy nap a szeretetet, másnap a megbocsátást, a jóságot, a békességes akaratot kell gyakorolnunk, azt kell aratnunk a magunk és a mások számára. Minden nap más, mint az előző, s benne az ember sem ugyanaz. Ha ebben a változásban gyakran hozzuk életünkkel a Jézus életpéldáját, tanítását cselekedetünk sarlójává aratjuk, akkor hozzá hasonló emberek leszünk mi is. Ezt akarta a húsvéti jézusi szellem Isten akaratában. Ezt kéri az emberség tőlünk. Ebben a jézusi ember szellemben — Kacsó szerint — az: „omlásban partot kössünk, sodrásban megkapaszkodjunk, háborúságban küzdjünk és forgószélben megálljunk“ (Kacsó Sándor), hogy valahogy emberek maradhassunk, mint Jézus.

Nem könnyű, de kérdem én, mi könnyű az életben?

Ha a húsvéti úrvacsorát vett nyilvántartásba beírhatnám, nem ezt, hogy 151 lélek vett úrvacsorát, hanem azt, hogy 151 igazodni akaró ember vett úrvacsorát, akkor a mi húsvétunkkal közelebb kerültünk egymáshoz, Jézus és mi az ember, emberségvállalásban. Valóban ünnep lenne a mai. Vallanók, hogy igaz, hogy Jézus ember volt, igaz ember. Nézd: ímhol a példa, az ember, őt kövesd. Ámen.